

Naslov članka/Article:

Muka kot nenadkriljiv navdih kulture. Pasijonska dediščina Istre in Kvarnerja. Zbornik del X. mednarodnega znanstvenega simpozija, Pazin 2014

Avtor/Author:

Irena Miholić

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 2/2018, letnik 21

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2018

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-vrtcu/>

Muka kot nenadkriljiv navdih kulture. Pasijonska dediščina Istre in Kvarnerja.

Zbornik del X. mednarodnega znanstvenega simpozija, Pazin 2014

Združenje Pasijonska dediščina Hrvaške od leta 1991 različnim slojem prebivalstva v Zagrebu ponuja raznolike vsebine iz bogate posvetne in domače zakladnice glasbe, likovnih, književnih in ljudskih pasijonskih vsebin, zbranih okoli misli »Muka kot nenadkriljiv navdih kulture«.

Na koncertih, razstavah in drugih dogodkih vsako leto v času pred veliko nočjo znova na najrazličnejše načine predstavijo avtorska in ljudska videnja in doživetja tega posebnega dela cerkvenega leta, posta. In pokazalo se je, da je to zares neizčrpen vir, h kateremu se vedno znova vračajo po navdih za dela na različnih izraznih področjih.

Zanimiva je tudi druga aktivnost tega združenja, ki jo vseskozi in marljivo vodi mag. Jozo Čikeš: organizira znanstvene simpozije, na katerih se srečujejo znanstveniki in strokovnjaki različnih profilov in strok, združenih vedno okoli ene teme: Kristusovega trpljenja in vstajenja v vseh kulturnih sferah.

Deseti mednarodni znanstveni simpozij *Pasijonske dediščine: Muka kot nenadkriljiv navdih kulture – Pasijonska dediščina Istre in Kvarnerja* je bil leta 2014 v Pazinu. Zbornik del, referatov pa je Združenje objavilo 2017 v Zagrebu. Izdaja je bogata, na skoraj 500 straneh. V njej so zbrana strokovna in znanstvena dela v nekaj kategorijah. Zgodovinske teme je prispevalo osem

avtorjev, književne pa še šest, dva avtorja obravnavata likovne teme, najštevilnejši pa so avtorji, ki so se pozabavali z glasbenimi temami.

V kategoriji zgodovine Antun Bozanić predstavlja krško pasijonsko dediščino. Opozori na bratovščine, ki so delovale na otoku in njihovo religiozno in družbeno dimenzijo. Valentina Zovko se v besedilu Retorika telesa in kult sv. Evfemije v Rovinju sprašuje o prikazu in pomenu, ki sta dodana telesu sv. Evfemije. Marijana Borić v tekstu Komputski rokopisi Istre in Kvarnerja z astronomskega in zgodovinskega aspekta raziskuje komputske račune, shranjene v besedilih s področja Istre in Kvarnerja. Razloži jih v kontekstu hrvaške koledarske tradicije. Dragan Nimac predstavlja zgodovinsko-etnografsko analizo običajev ustvarjanja hrupa in udarjanje v molitvi *Časoslova Jutrenja* s poudarkom na župnijah na polotoku Istre. Noel Šuran v besedilu *Cerkveni običaji v Istri: Pasijonska dediščina med izgubljanjem in nastajanjem?* postavlja v nasprotju zapise in sodobne prakse s tem, da problematizira pogrebne običaje in nastajanje novih pesmi v »starinskem« duhu. Darko Žubrinić izčrpno poroča o vlogi hrvaške glagoljaške dediščine za usodo Istre po drugi svetovni vojni s poudarki na vrednosti popisov virov. Stipan Trogrlić na osnovi arhivskega gradiva in literature analizira pregone in nesreče hrvaških katoliških duhovnikov

v Istri v delu *Križev pot* istrskega hrvaškega duhovništva na področju današnje poreške in puljske škofije v času fašizma in komunizma. Mario Sošić problematizira tradicijsko in domovinsko v postkomunistični družbi: primer Istre oziroma določitev identitete na temelju tradicijsko-domovinskih elementov.

Književna tematika je predstavljena v šestih naslovih. Milica Lukić in Vera Blažević Krezić analizirata vsebine glagoljaških grafitov v tekstu *Neglagoljaško v grafitih* (ali o fatični in meta-jezikovni funkciji v glagoljaških grafitih), kjer opozarjata v širšem ljudskem pomenu na manj znani pojav grafitov v starejši dobi. Sanja Vulić preučuje razlike v hrvaških ljudskih imenih velikega tedna in dni v velikem tednu na primerih iz različnih čakavskih govorov. Ivan Missoni v besedilu *Pojav fizične in ekstatične ljubezni v »Razlagi Kristusove muke«* Šimuna Grebla iz 1439. leta tematsko in motivično analizira navedeni rokopis, ki se je redno bral na veliki petek. Ljiljana Sabljak in Željko Vegh poudarjata pomen fonda mestne knjižnice v Zagrebu in še posebej zbirke redkih knjig in rokopisov, v katerih sta našla tudi Istrana Franja Glavinića. Ivana Sabljak v naslovu *Viktor Car Emin in Drago Gervais – transformacija življenja Istre v literarno stvarnost* (kot sredstvo ustvarjalnih nacionalnih ciljev) izstopa povezanost teh dveh avtorjev na svoj rodni kraj. Josip Bratulić v besedilu *Dvoje istrskih časov – odšla tudi ena duhovniška žrtev – blaženi Miroslav Bulešić* povezuje usodo Ivana Preglja in njegov roman *Božji mejniki* z usodo Miroslava Bulešića.

Šimun Greblo iz Roča, 15./16. st., Novakov misal 1368. Dostopno na: http://www.croatianhistory.net/glagoljica/edu/luznica11/greblo_simun/simun_greblo_novakov_misal1368.jpg (11. 9. 2018).

Najbolj številna so dela s področja glasbe. Hana Breko Kustura predstavlja repertoarje alelujnih verzov, ki so se peli na področju škofije Pulj v času velikega tedna, velike noči in v velikonočnem času nasploh in so zabeleženi v najstarejšem puljskem misalu iz 11. stol. Anton Šuljić predstavlja Pasijonsko dediščino Novalje na otoku Pagu, dele rituala, ki dandanes niso več del izvedbene prakse, in ljudsko glagoljaško petje, ki je še edino navzoče. Ivana Paula Gortan - Carlin in Kristina Kulišić prikazujeta Glasbeno gradivo iz cerkve svetega Ivana Krstitelja v Dajli. Gorana Doliner v tekstu »*Iz istrske glasbene zakladnice*« razgrinja pregled posnetega glasbenega gradiva in literature o glagoljaškem petju, za katerega je še posebej zaslužen Josip Hamm. Joško Čaleta prikazuje v delu z naslovom *Istrska tradicijska glasba in ples* v raziskavah sodelavcev Inštituta za etnologijo in folkloristiko v Zagrebu, s poudarkom na cerkveni ljudski (pasijonski) glasbeni praksi pokaže na kontinuiteto in različnost pristopa znanstvenikov omenjenega inštituta. Rozina Palić – Jelavić se pozabava z manj znanim Postnim ali/in pasijonskim opusom Ivana pl. Zajca (1832–1914). Franc Križnar obravnava opus Jakova/Jakoba Volčiča/Volčiča (1815–1888) in njegove vplive v glasbi oziroma »prispevek duhovnika in preporoditelja«. Matej Mohorić Peternelj je v besedilu *Tržni in organizacijski vidik izvedbe Škofjeloškega pasijona 2015* opisal njegovo živo prakso, probleme in prispevke za izvedbe rituala, ki imajo pomembno preteklost. Helena Ilc in Mladen Pahović opisujeta novejšo tradicijo insceniranega pasijona »Ribniški pasijon – svežina v tradiciji«. Tekst Davida di Paolija Pauloviča govori o *Consuetudini liturgico – musicali dei tempi di Quaresima e Passione nell'Istria e nel Quarnero* (prev. *Glasbeno-liturgični običaji v postnem času ter pasijon v Istri in Kvarnerju*), edini v italijanskem jeziku.

V kategoriji Likovnost Lilijana Domić z besedilom in fotografijami predstavlja *Križev pot* (kiparke) Lojzike Ulman na Reki. S slikami pa so predstavljena dela umetnikov Josipa Diminića in Jozefa Jankovića.

Vreden dodatek zborniku so tudi *Potopisi – S pesmijo in slikami*. Izpod peresa Smiljane Šunde je nastalo besedilo »Istrska pasijonska pota«, v katerem piše o srečanju sodelavcev simpozija v Pazinu in spremljevalnih dogodkih. Spremljajo ga fotografije Stjepana Pepeljnjaka. Vrednost tega dela potopisa bi bila še večja, če bi bile fotografije opremljene z opisi in podpisi.

Zbrani članki so različnih dolžin, ponudijo različne strokovne in znanstvene vidike. V nekaterih je ponujena oddaljena literatura, drugi spet ustvarjajo vprašanja. Vsa ta različnost je pravzaprav vreden pokazatelj pasijona kot rituala. Doživljamo ga zelo individualno.

(iz hrvaščine prevedel dr. Franc Križnar)
